ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹՅԱՆ
ՊԱՇՏՈՆԱԹԵՐԹ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹՅԱՆ ԵՎ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՍՀ ԳԵՐԱԳՈՅՆ ԽՈՐՀՐԴԻ ՊԱՇՏՈՆԱԹԵՐԹ

ՀՐԱՏԱՐԱԿՎՈՒՄ Է ԱՄԵՆ ՕՐ

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ ԿՈԼԵԳԻԱ՝

Ա. ԱՂԱՋԱՆՅԱՆ, Ա. ԱՐԶՈՒՄԱՆՅԱՆ, Ա. ԱՍԼԱՆՅԱՆ, Ա. ԲԱԼԱՍԱՆՅԱՆ, Ա. ԳԱԼՈՅԱՆ, Ա. ԳՐԻԳՈՐՅԱՆ, Ա. ԴԱՎԹՅԱՆ, Ա. ԴԱՎԻԹՅԱՆ, Ա. ԴԱՎՈՒԹՅԱՆ, Ա. ԴԱՎՈՒՐՅԱՆ, Ա. ԴԱՎՈՒՐՅԱՆ, Ա. ԴԱՎՈՒՐ

ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ԼՈՒՍԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆ

(ՓԱՐԻԶԻ «ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍ»)

Ա

Ի՞նչ կը նկատուի իբրեւ լուսաւորութիւն։ Ի՞նչ կը նշանակէ գրականութիւն։ Ի՞նչ է գրականութեան եւ լուսաւորութեան յարաբերութիւնը։ Ի՞նչ է գրականութեան եւ լուսաւորութեան ազդեցութիւնը ազգերու վրայ։ Ի՞նչ է գրականութեան եւ լուսաւորութեան ազդեցութիւնը ազգերու վրայ։ Ի՞նչ է գրականութեան եւ լուսաւորութեան ազդեցութիւնը ազգերու վրայ։

Ահա հարցումներ, որոնք ամէն կողմէ կը լսուին, ամէն կողմէ կը կրկնուին, ամէն կողմէ կը քննուին, ամէն կողմէ կը պատասխանուին։ Ահա հարցումներ, որոնք ամէն կողմէ կը լսուին, ամէն կողմէ կը կրկնուին, ամէն կողմէ կը քննուին, ամէն կողմէ կը պատասխանուին։ Ահա հարցումներ, որոնք ամէն կողմէ կը լսուին, ամէն կողմէ կը կրկնուին, ամէն կողմէ կը քննուին, ամէն կողմէ կը պատասխանուին։

Ամէն մարդ կը խօսի լուսաւորութենէ, ամէն մարդ կը խօսի գրականութենէ, ամէն մարդ կը խօսի լուսաւորութեան եւ գրականութեան յարաբերութենէ, ամէն մարդ կը խօսի լուսաւորութեան եւ գրականութեան ազդեցութենէ ազգերու վրայ։ Ամէն մարդ կը խօսի լուսաւորութենէ, ամէն մարդ կը խօսի գրականութենէ, ամէն մարդ կը խօսի լուսաւորութեան եւ գրականութեան յարաբերութենէ, ամէն մարդ կը խօսի լուսաւորութեան եւ գրականութեան ազդեցութենէ ազգերու վրայ

մանաւանդ այն ատենէ ի վեր երբ ժողովոյն կ'նախագահէ Խրիմեան Հայրիկ: Սա բացեր է և ապաստանարան մը, որոյ կից և հիւանդանոց մ'ալ պիտի բացուի, որքան սովը կ'շարուի նակէ իւր արհաւիրքը: Ապաստանարանը կարևոր է, վասն զի վանի մէջ մանուկներով և հիւանդներով որ խմբովին կուգան քաղաք շրջակայ գեղերէ և գաւառներէ, օրական պարէնն գտնալու յուսով:

Մանուժողովոյ գործողութիւնք նկարագրել աւելորդ կ'համարիմ, վասն զի լրագրաց էջերի մէջ կ'կարդաք, այնքան միայն կ'ըսեմ, որ նա ամեն կողմեր, ուր սովը սաստիկ է, ուղարկած է իւր անդամներ կամ գործակալներ զրամ և ցորեն բաժնելու կարօտելոց: Մինչև ցայժմ ուռվբն առաւել և առաւել կ'զօրանայ, բայց ներկայիս, երբ գարուն կ'բացուի, մանանաժողովը կրնայ աւելի կանոնաւորել իւր բարեգործական գործողութիւնք՝ գիւղականաց փրկութիւն. հարկաւոր են միայն միջոցներ: ցարգ և պատիւ մեր ռուսիաբնակ եղբարց, որ նպաստ կ'հասցունեն իւրեանց կարօտեալ եղբարց: Մեծ զուարճութեամբ և ուրախութեամբ կը ընթեռնուն հոս ռուսահայ—հրատարակութեանց յօդուածներ, որ եռանդեամբ և ջերմ սրտիւ կ'հրատիրեն հայ հասարակութիւնք ի նպաստ սովելոց: կ'ջանամ մանրամասն տեղեկութիւնք սովի՝ այդ ժողովրդական թշուառութեան մասին հաղորդել:

Անցեալ աշնան աստ հանգանակեցին յօդուտ երկրագործական գործոյ 2300 ռուբլ. վանեցիք ի բոլոր սրտէ կ'ցանկան ունենալ այդպիսի դպրոց մը և կ'ըսցունեն թէ բարոյական և թէ նիւթական ամեն միջոց: Խրիմեան Հայրիկ ալ, որոյ նուիրական ցանկութիւն է այդ դպրոց, իր ձեռքէ եկած պիտի չխնայէ: Ս. Ոանդինեան և Ն. Մադաթեան ասկորժ և արդիւնաւոր ապաւորութիւն թողուցին վան: վանեցիք սիրով կ'ցանկային նոցա ներկայութիւն ի վան, որ յոյժ կարօտ է այդպիսի տարրի, որ մեծ արդիւնք կրնար տալ նոցա:

Քանի մը խօսք ալ տեղւոյս անգլիական հիւպատոս պ. Ֆէյթըլի մասին ըսեմ: Սա համակրական և բարի անձ մ'է, բայց անփորձ, ևն թարկուած ամերիկացի միսիոնարաց ազգնցութեան ակամայ սխալներ գործած է, այնպէս որ իւր պաշտօնական դիրքն եւած միսիոնարի կերպարանք ընդունած է: Խրիմեան Հայրիկի հետ ևս այնպէս մտերմական յարաբերութիւն կապած չէ. սա ալ միսիոնարաց ազգնցութեան վերաբերի է, որ չամչեցան ժողովրդական թշուառութիւն՝ սովն միջոց ընտրել բողոքականութիւն տարածելու համար այն կողմեր (Խաշքալա, Շատախ), ուր մինչև ցայժմ քիթ ցցնել համարձակած չէին *): Բայց պ. Ֆէյթ-

*) Ծան օթ.: Հրաւիրում ենք «Մշակի» և պ. Ամերիկանեանցի ուշադրութիւնն միսիոնարաց մարդասիրական և քրիստոնէական զգացմանց վերայ, որ յոգիս առպատան եւած սովելոց մի կտոր հացը հաւատուրացութեամբ են ծախում. թող յիշեն, որ վանայ սովելոց հայ մանկտիքնի ընթացք այժմ սակաւիկ փոխուած է, չգիտեմ ի փորձառութենէ և իրաց հմտութենէ, թէ անգղիական պաշտօնէութեան փոխոխութենէ:

* * *

ՎԱՆ.

(Թղթակցութիւն «ՄԵՂՈՒ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ» Լրագրէն)

Խնամատար ընկերութիւնս իւր Ա. տարւոյ տեղեկագիրը և ընդհանուր ելևմտից հաշուեկշիռը վանայ արդոյ հասարակութեան ներկայելէ յետոյ, կրնափագրի տարաբնակ նուիրատու ազգայնոց ևս հաղորդել համառօտիւ թէ իւր առաջին շրջանի մէջ ո'րչափ ոյժ կազմած, և մինչև ո'ր աստիճան ծառայած է իւր նպատակին:

Ընկերութիւնս կը բազկանայ 50 անդամներէ որք $2^1/_2$ դահեկանի (անցուկ դրամ) ամնատուրք մը վճարելէ ետքը ի հարկին հանգանակութիւններ ալ բացած են: վանէն, կոստանդնուպոլսէն, Տփխիսէն և Դավրիժէն ընկերութեանս նպաստներ հասած լինելով առաջին տարւոյ 1878 օգոստոս 1 է ց31 յուլիսի 1879, ընդհանուր մուտքը 166 օսմանեան ոսկիէ աւելի է: Այս գումարին իբր 100 ոսկի ծախսուած է, կիսով չափ ընկերութեան 10ն սանուց նիւթական և կրթական՝ և վանայ ս. Ղուկասեան վարժարանի աղքատիկ մանկանց գրական պիտոյից գործածուելով, և կիսով չափ վանայ սովելոց բաշխուելով. իսկ մնացորդը ըստ մասին ի պատրաստի է. և ըստ մասին դեռ պահանջի կենայ քանի մը նուիրատուաց քով:

Ազգային նշանաւոր ընկերութեանց մէջին մեծանուն Դպրոցասիրաց—Աբելեանը գրական նուէրով, և Դավրիժու ազգօգուտ Թատերախումբը ի նպաստ խնամատարի Թատերական ներկայութիւններ տալով նպաստած են ընկերութեանս զարգացման:

Ընկերութիւնս իւր Ա. տարւոյ ընդարձակ տեղեկագիրը (մամլոյ ներքև տրուելու և հրատարակելու վրայ է) ամսոյս մէկին ներկայացուց վանայ ազգային պարզ հանդիսի մը մէջ, ուր ներկայ էին տեղւոյս պատրիարքական փոխանորդ սրբազանը, նշանաւոր և ազգասէր դասերու վերաբերող շատ մարդիկ, և գրեթէ ամբողջ հասարակութիւնը: Հանդիսին կնախագահէր ամենապատիւ ս. Հայրիկը, որ բարոյապէս և նիւթապէս ձեռնտու հանդիսացած է ընկերութեանս ի կ. Պոլիս եղած ատեն, և որ սոյն հանդիսին մէջ ոգևորիչ և յորդորական ատենախօսութեամբը պատուարժան հանդիսականաց յանձնարարեց զպ. ընկերութիւնը և իւր

ժողովը, Խրիմեան Հայրիկի նախագահութեամբ անխտիր բաժանումէ նպաստ թէ հային, թէ ասաղկին, թէ ասորւոյն և թէ քրդին: Ահա ձեզ պատկերը տգէտ հայ եկեղեցականաց, իւրեանց տգէտ ժողովրդով, և լուսաւորեալ ամերիկացի աւետարանական քարոզչաց: Թող «Մշակն» ու պ. Ամերիկանեանցը գնահատեն այդպիսի քարոզչաց բարոյական արժէքն ու ներքոնները կարդան նրանց:

Խմբ.:

10ը գիշերօթիկ սաներր: Հանդիսին շքեղութեան ուրիշ փայլ մը ալ կուտար անգղիական վեմ: փոխ—հիւպատոն պ. Կէյթըն, որ հանդիսին տեսուչ Ամիրձանեան մեծ. Տիգրան էֆէնտիէն գաղղիերէն լեզուով առ ինքն ուղղեալ ուղերձը ջերմագին ընդունեցնեց:

Ռուսական փոխ—հիւպատոս որ անձնական տկարութիւն մը ունենալով, չէր կրցած հանդիսին ներկայանալ, իւր Թարգման Սրուանձտեանց մեծ. Միքայէլ էֆէնտիի միջոցաւ իւր համակրութիւնը յայտնեց:

Քաջայոյս լինելով՝ տէր խմբագիր, որ կբարեհաճիք սոյն գրութիւնը ձեր մեծատպաղ թերթերէն միոյն մէջ հիւր ընկալել, կանխաւ մեր շնորհակալիքը կ'մատուցանեմք ձեր ազգասիրութեան, և յանհունս ուրախ պիտի լինիմք, եթէ այդ կերպով մեր երախտագիտական ամենաջերմ զգացմունքը ընկերութեան բոլոր նուիրատուաց և բարոյապէս աջակցողաց հրապարակաւ մատուցանել կարենալու բարեբաստութեան արժանացունէք զմեզ:

Խ. ընկ. գործ. ժողովոյ

Ատենապետ Ատենադպիր

Մուրատ կէ-Չամչեան Փ. Եւոմէան

ՀԻՆ—ՆԱԽԻՋԵՒԱՆ

յունիսի 3

(Թղթակցութիւն «ՄԵՂՈՒ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ» Լրագրէն)

Զարմանալի նմանութիւն. երբ կարդացուեց այստեղ «Փեղուի» №37ի առաջնորդող յօդուածը՝ ամենքս ըստկսեցինք նոյնութեամբ վերաբերել տեղւոյդ հոգաբարձուի արարքը մեր այստեղի երկաթ դպրոցների մի հոգաբարձուին. ի՞նչ իրաւասութիւն, ի՞նչ եռանդ, ի՞նչ հոգաբարձութիւն: Պէտք է անձամբ լինել Նախիջևան, պէտք է բաց աչքով զննել և տեսնել մեր ամենայն բանը. մեր ուսուցիչարաններիր անասելի դրութիւնը: Բաւակա՞ն է պ. խմբագիր՝ եթէ ասենք, որ ամբողջ ութն ամսուն մի հոգաբարձական և ուսուցչական ժողով չէ եղել: ժողովը կայանում է միշտ և միայն այս հոգաբարձուի և իւր սեփական ուսուցչի մէջ: իսկ այդ անկիւնական ժողովների արդիւնքը այն եղաւ՝ որ արական սեռի դպրոցը փակուեց, իսկ իգականը խանգարուեցաւ, Թեմական տեսուչը չէ գալիս, եթէ Աստուած տուեց, որ վերջապէս ոյշ և առողջ գայ այն ժամանակ «ազգաբերին» ժողով կունենանք: Մենք ունինք 6 հոգաբարձու, բայց մեր մէկը կլանում է միւսներին ամենայնիւ: 5 և 6 ուսուցիչներից փոխվելով և փախչելով այժմ հնացել են երկուսն միայն՝ մէկը որպէս արբանեակ հոգաբարձուին՝ իսկ միւսը կամակորը՝ որպէս ոսոխ: Ի՞նչ եղան միւսները: Հոգաբարձուն գիտէ միայն. նոքա իւրեանց օձիքը մի կերպ ազատելին ու պոկ եկան. կարգով և կանոնով այստեղից հեռանալը անկարելի է:

Ձշմարի՛տ է, թէև. նոքա հրաւիրված էին ուսուցանելու, բայց պ. Գ. նորանց վաղ ուրեմն սովրացրեց թէ ինչպէս կ'խաբեն միամտին. պէտք է խոստովանած որ ձեր պ. Գ. ի. գումար է գրել, աշխատասէր և եռանդուն է՝ և եթէ չգիտէ մանկավարժութիւն՝ գիտէ շատ բաներ. իսկ մեր պարոնը գիտէ միայն՝ որ ինքն է ամենայն բան և ամենքը իւր բարձր կարգադրութեանցը խոնարհ բեռնակիր պիտի գառնան:

Վերջապէս այս ոլիմպիական հոգաբարձուի ջանքերը և հակառակող ուսուցչի պատուաձանաչութիւնը միմեանց դիպան և չկարողացան միաննալ:

Եւ այսպէս հրդեհը բարձրացաւ. հոգաբարձուն չվճարեց հակառակորդ ուսուցչի 5 և 6 ամսականները, երեսին հրաժարվելով և երբեմն պաշտօնի մէջ մնալով: Իսկ երբ այս բոլոր խաղն էլ վերջացաւ և կամակոր ուսուցիչը անասան ճնաց, պարոն իրաւագլուխ մի այլ խաղ հնարեց: Նա դադարացրեց և օրիորդաց դպրոցը, յայտնելով, որ փող չկայ ուրիկ վճարելու. իսկ երբ այս էլ չը ներգործեց ուսուցչին, նա դրկեց իւր գրագիրներին նորան դուրս վռնդելու:

Բայց ի՞նչ են անում միւս հոգաբարձուք՝—նոքա կանգնած «Թամաշա» են անում, թէ ո՞վ պիտի յաղթէ: Մէկը՝ այո՛, միայն մէկը կայ, որ բոզողքում է այս բոլորի համար. տեսնենք ինչպէս կվերջանայ և բանը ուր կ'հասնի. այդ էլ յետոյ:

***

ՄԱՆՐ ԼՈՒՐԵՐ

Ցօգուտ վանայ սովելոց ստացաւ խմբագրութիւնս 5 ռուբլի մեծ. պ. Թադէ Սանասենցիից: Ահա նուիրատուաց անունք. պարոն Գրիգոր Նաւասարկանց 1 ռ. տիկին Վարվառայ Փողինեանց 1 ռ. տիկին Եղիսաբէթ Երուանդեանց 50 կ. երկու քորք Թալիկոյ և Մալիկոյ Բաբանասեանց 1 ռ. պ. Մատիքանոս Գալստեանց 20 կ. երկու քորք Աննա և Մարթա Շահվերդեանց 30 կ. Յարութիւն Տէր Մովսէսեանց 20 կ. Վարդան Ամիրխանեանց 30 կ. վրացի Սանդրօ Մամասախլիսով 20 կ.

***

Խմբագրութիւնս ստացաւ յօգուտ վասպուրականի սովելոց մեծ. Յ. Գ. Զալբխեանից Ալեքսանդրովկաց գիւղից 60 ռուբլի:

***

Աշտարխանից մեծ. պ. Մ. Պոպովից ստացաւ խմբագրութիւնս յօգուտ վանայ սովելոց 7 ռ., որոնցից 3 ռ. իր նուէրն է, 3ը Անյայտ ումնի և 1ը Յայտնի ումնի:

***

Կ. ՊՕԼՍԻՑ հաղորդում են լրագիրներին, Յարութիւն Տատեան էֆէնդին նշանակված է երկրորդ արքունական-քարտուղար արտաքին գործոց նախարարութեան. վերջին ժամանակ նա միջնորդ էր ներքին գործոց նախարարի և պ. Գօչէնի մէջ: Իբրև հայ նա առանձնապէս կնուիրէ իրան Հայաստանի բարենորոգմանց:

***

Խմբագրութեանս շատ տեղերից չնորհակալութիւն են յայտնում «Մեղուի» №40 և 43 առաջնորդող յօդուածների համար.Վաղշի և կրօնի ազատութեան մասին, այլ և Ջալալօղլուի հայ հասարակութիւնը բարեհաճել էր հեռագրով յայտնել իւր չնորհակալութիւնն և երախտագիտութիւնը: Մեր հայ եղբարց այդ երախտագիտութեան զգացմունքը կ'պատկանի միայն Հայաստանեայց առաքելական սուրբ եկեղեցուն, որ մինչև ցայժմ և ներկայիս էլ հայ ազգութեան գլխաւոր պահպանողն է եղել: Իսկ մենք իբրև հայ խմբագիր լոկ մեր պարտքն ենք կատարած, առանց որ և է երախտագիտութեան իրաւունք սեպհականելմեզ ներելու: Մեր հայ եղբարց ներախտագիտութիւնն ու ջերմեռանդութիւնը դէպի հայրենի եկեղեցին և ազնիւ եռանդն ազգային գործերի մէջ— են հայ խմբագրի լաւ վարձատրութիւնը, մեր կարծիքով:

***

ԱԽԱԼՑԽԱՅԻՑ մեզ գրում են հետևեալ տողերը.

Տեղւոյս հայ հասարակութեան պատգամաւորների եջմիածին ուղարկուած խնդիրը Նորին Օծութիւնը յարգելով, բարեհաճել է որ հասարակութեան կողմից եկեղեցական գիւղերի կառավարիչ նշանակուող անձը համահաւասար ձայն և իրաւունք ունենայ Խորէն աւագ քահանայ Բարսեղեանցին:— Գրեթէ մի ամիս կայ որ հասարակութիւնը արդէն ընտրեց պ. Աբչակ Սաղաթելեանցին հաւատարմատար իւր կողմից, բայց դեռ հոգևոր իշխանութիւնը պարոնին չէ հրաւիրում իւր պաշտօնին, ինչպէս սովսիլ են, նորա համար որ ընտրողական թերթը դեռ պիտի գնայ կոնսիստորիան, սինոդը և այնտեղ հաստատուի, որ ըստ այնմ պ. Սաղաթելեանցը վարէ իւր պաշտօնը:— Այդ ձևապահութիւնը այս դէպքում աւելորդ չէ միթէ:— Ոմանք ժողովրդականներից որոնք անձնասէր են առհասարակ այդ դիւանական կարգերին, գայթակղութեամբ կարծում են թէ հոգ. իշխանութիւնը դիտմամբ ձգձգում է պ. Սաղաթելեանցի հրաւիրելը, որպէս զի իւր հաւատարմատար արժ. Բարսեղեանց քահանան դեռ չարունակէ ինքնուրոյնաբար եկամուտներն ժողովելու:

— Ես հաղորդած էի որ վեհափառ հայրը այս տարի մտադիր է գալ Աբաթումանի հանքային ջրերը:— Այդ լուրը ինձ հաղորդած էին ս. Էջմիածնից: Այժմ նոյն տեղից գրում են որ Նորին Օծութիւնը պէտք է գայ Ախալցխայ և գըլխաւոր նպատակ ունի ա.) Ախալցխայի ս. Փրկիչ եկեղեցւոյ իրեղէնների և կալուածների մասին, նոյնպէս պպ. Բագրատունեանցներին կարապետ եպիսկոպոսից ճնացած անչարժ կալուածների մասին կարգադրութիւններ անելու:

— Ամսոյս 14-ին պ. Ադամեանը Թիֆլիզից իւր հետ բերած թատրոնասէրների մասնակցութեամբ Եղիսաբէթեան ուսումնարանի դահլիճում տուեց «Արեան բիծ» ներկայացումը: Անտրակտում տաղանդաւոր հայ դերասանը կարդաց իւր մի գրուածքը, «Հայերիս Թուքը» և «Մեծ» բանաստեղծութիւնները: Թատրոնի դահլիճը լիքն էր:— Տեղ չլինելու պատճառով չատերը յետ դարձան:— Այսօր միևնոյն պիէսան կրկնում է խումբը և «Երկուսս էլ քաղցած ենք» գաւէշտը: Պ. Ադամեանը մտադիր է 3—4 ներկայացում տալ և այնպէս մեկնել դէպի Ախալքալաք:

— Թեմական վերատեսուչ պ. Բարխուդարեանցը ամսոյս 10-ին տեղս եկաւ, անձամբ անձին հարցաքննելու կարապետեան և Եղիսաբէթեան ուսումնարանների մի քանի առարկաներն և լեզուներն ու բոլոր ծխական ուսումնարաններն:— Համակրելով հոգաբարձուաց առաջարկութեանը Եղիսաբէթեան ուսումնարանի տասնամեայ յօբելեանը տօնելու, պարոնը խնդրեց հոգևոր կառավարութիւնից պէտք եղած տեղեկութիւնները և քաղուածները տալ հոգաբարձուաց կառավարութեան գործերից:

Ախալքալաքի ուսումնարանաց համար պ. Բարխուդարեանցը արդէն մարմնաւոր իշխանութիւնից հաստատած մի կանոնադրութիւն (մատենադարանի համար) է ստացած: Մի այդպիսի կանոնադրութիւն էլ պարոնը առաջարկել է

հոգաբարձութեանը և կարապետեան ուսումնարանի համար։ — Մենք խորհուրդ կը տայինք հոգաբարձուաց ընդունել և փութով կատարել այդ առաջարկութիւնը և մինչև անգամ հոգևորականաց ընթերցարանը (որոյ մասին վերջին օրերումս այդքան անախորժ խօսակցութիւն եղաւ) միացնել կարապետեան ուսումնարանի մատենադարանի հետ։

— Ասում են, որ Ախալցխայի եկեղեցական գիւղօրէից այս տարուայ եկամուտը հասնում է մօտ 17,000 ռուբլու, որպիսի գումարից տեղւոյս ուսումնարանաց ծախքը և էջմիածնին տրուելիք 2000 ռուբլին հանելով, մնացածը պէտք է գործադրուի կարչխոսում կամ Սուղտյում մի մեծ ուսումնարան չինելու։ — Այս մի շատ գեղեցիկ մտադրութիւն է, բայց մեր կարծիքով աւելի լաւ էր որ այդ փողերի մի մասով նորոգուէր դեռ կարապետեան ուսումնարանը և մինչև անգամ Ախալքալաքի ս. Մեսրովբեան ուսումնարանը։

— «Նոր — Արշալոյս» ուսումնարանի հոգաբարձական հարցը դեռ ևս առկախ մնում է և հոգ. իշխանութեան ոչ մի հրամանը կամ կարգադրութիւնը չէ. ուզում իրագործել արքազանազինեանցն։ — Տեսնենք ինչ կանէ պ. Բարխուդարեանցը, օրին, ասում են, յանձնուած է այդ ուսումնարանի հոգաբարձուց (այսինքն պ. Եղիշէ Մեծատունեանցի) հաշուեմատեաններն ի քննութիւն։

— Եղիսաբեթեան ուսումնարանում տնտեսականութիւն և ձկարը չատացնելու և այդ ուսումնարանին ռէալական ուղղութիւն տալու հարցը կարծես մօտնում է ցանկալի վախճանին։

— Առաջիկայ օգոստոսի վերջերում լինելու է քաղաքային ինքնավարութեան ներկայացուցիչների նոր ընտրութիւն չորս տարուայ համար։

— Քաղաքական ուսումնարանի տեսչի պ. կոպածէի միջնորդութեամբ երկու վրացի պատանիներ, ասում են, Թիֆլիզի վարժապետանոցում այս տարի ընդունուելու են արքունի հաշուով։ — Եթէ այս լուրը ստոյգ է, չնորհակալութիւն պ. կոպածէին այդ իւր գեղեցիկ գործի մասին, բայց մեր կարծիքով վատ չէր լինիլ, եթէ այդ պատանիներից մէկը հայ լինէր, որովհետև կրթուած հայ մանկավարժի համար Ախալցխայում աւելի գործելու ասպարէզ կայ, քան վրացու։ Մանկավարժական ինդիրներում պէտք է ուղիղ և լայն հայեացք ունենալ։

— Փոցխովի և Ջառայի բնակիչները մեծ քանակութեամբ պատրաստվում են գաղթել Տաճկաստան։ — Այս տարուայ բերքը խիստ առատ է։—

— Լսում ենք որ հոգևոր բարձրագոյն իշխանութիւնը միջնորդել է մարմնաւոր իշխանութեան առաջ, որ Ախալցխայի եկեղեցական կալուածների համար նշանակուած նպաստը, որ այս տարի պէտք է լինէր, յետաձգուի։ — Մենք չը գիտենք թէ ինչից ստիպուած մի այդպիսի միջնորդութիւն արել է հոգ. իշխանութիւնը, բայց վստահանում ենք յայտնել որ այդ մեծ սխալմունք է և ինքնակար, որովհետև նպաստով և միմիայն նպաստով վերջ կդրուէր դիւղացիների չարունակ տրտունջներին և այդ կայից արժէքը կբարձրանար տարեկան մինչև 30,000 ռ.։ Հրաւիրում ենք հոգ. իշխանութեան ուշադրութեանը այս բանի վրայ և խորհուրդ ենք տալիս ստուգել մեր ասածները և եթէ ճիշդ եղան, այն ժամանակ յետս կոչել իւր միջնորդութիւնը, որը կարծես մի տեսակ ապագոյց կարող է լինել մարմնաւոր իշխանութեան առաջ թէ յիրաւի ուրեմն գիւղացիների տրտունջները ուղիղ էին մինչև հիմա և այլն։

* * *

ԲԱԳՈՒԻՑ հաղորդումեն մեզ հետևեալները. «Յունիսի 2ից սկսվեցան տեղիս երկսեռ դպրոցների հարցաքննութիւնները եկող ընտանիքների մէջ. նա կարող է հայոց ծխական և միջնակարգ դպրոցի առաջին և երկրորդ դասատանց համար պատրաստել մանուկներին ուսերէն, դաղղիերէն և հայերէն լեզուներից. ցանկացող քը կարող են սովորել և վրացերէն լեզու։ Հասցէն է. Ախալքալաք, հայոց եկեղեցու մօտ, Յակոբ Խուդեանց։

2 — 5

Տփխիսու նորաշէն եկեղեցւոյ ՕՍԻՐԻ ՄԱՐԻԱՄԵԱՆ օրիորդաց ուսումնարանի հոգաբարձութիւնը, ասուարաթով իւրա հրապարակական հարցաքննութիւնը ի 10 սոյն յունիսի յայտնում է ի գիտութիւն ամենայնցուն, որ այս ուսումնարանումը ի 1-էն առաջիկայ սեպտեմբերի բոլոր չքաւոր ծնողաց օրիորդները կընդունվին ձրի համաձայն օրագրի նորա ի 15 անցեալ մարտի, տալով նոցանից ուսուցիչ չքաւորայն և ուսումնական պիտոյք, և համարելով այսուհետև այս դպրոցը ձրիավարժ ուսումնարան, դադարեցնում է բոլորովին թոշակառութիւնը։

Հերթակալ Դր. Իզմիրեանց։

Մոզդոկի Հայ օրիորդաց ԴՊՐՈՑԻՆ հարկաւոր է վարժուհի բաւական ձեռնտու պայմաններով։

Յանկացողները թող դիմեն ուսումնարանի հոգաբարձութեան։

Յանկանալով ամարանոց դնել ցղտղ հայ ընտանիքների մէջ դասեր ունենալ մի

ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ ՈՒՍՈՒՑԻՉ

առաջարկում է իւր ծառայութիւնները։ Պարապել կարող է բոլոր հայ երկսեռ դպրոցների աշակերտների և աշակերտուհիների հետ։

Հասցէն խնդրում է թողնել «Կենդրոնական» գրաւաճառանոցում։

Պատրաստվում է տպագրութեան համար «ԶԷՍՏԵՐԴՕՆԻ ԺԱՌԱՆԳԸ» վէպի հայ թարգմանութիւնը, որ պատկերազարդ կ'լինի և բաղկացած 350—400 երեսից։ Բայց այսպիսի մեծածաւալուտ գիրք տպագրելու միջոցներից զուրկ լինելով պատիւ ունիմ յայտնել հաւարակութեան, որ ստորագրութիւն է բացած դորա համար, օրինակի գին նշանակելով 1 ռուբլի, մինչդեռ այլ լեզուների թարգմանութիւններն 2 ռուբլի և աւելի արժեն։ Ստորագրութիւնն ընդունվում է զանազան անձանց, հայ գրավաճառների և ինձ մօտ։

Յարութիւն ստրկ. Աղանեանց
(Ռոստովից)։

ԾԱՆՈՒՑՈՒՄՆ

ՄԷկ կամ երկու հոգւոյ բազձանքն ու տրտունջը չէր որ ինչո՞ւ համար ազգերնուս մէջ, որ գրեթէ ամեն ծագկալ լեզուաց գերազանութիւն ու խաղիրք ունի, գերմաներէն լեզուի խաղիրք մ'ալ ի լոյս չընծայուիր, որուն կարևորութիւնն ամեն ուսումնասէր անձինք, բայց ամենէն աւելի Աստուծոյ տերութեան սահմանակից գաւառներուն մէջ բնակող հայազգիք կը ճանչնան ու կը զգան։ Այս բարեփափաք բազձանքը լեցընելու և տրտունջը վերցընելու բախտը ժամանակը մեր Հ. Աւետիք Վ. Կոյլաբին պահեր է, որն որ անխոնջ աշխատութեամբ այս գործքին Ա. Հատորն ի գլուխ հանած է. այսինքն՝ գերմաներէն հայերէն մասը։ Այս աշխատասիրութիւնը որչափ ալ դիրքով պզտիկ է, սակայն իր մէջը գերմաներէն գրաւոր լեզուի ամենաուրը կը պարունակէ։ Հեղինակը՝ բըռնած եղանակին և ուրիշ կարևորաց վրայ գրքին յառաջաբանութեանը մէջ խօսին իրեն վերապահած ըլլալով, մեր Տպարանը հոս տպագրութիւնը փութացընելու և ապահովցընելու վրամբ բաժանորդութեան պայմանները յառաջ կը բերէ ու կը հրաւիրէ ազգերնուս յառաջացման փոյթ ունեցող անձինքն որ հաճին անոր բաժանորդուիլ։

ԲԱԺԱՆԱՏՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐԸ.

Ա. Տպարանը իր կողմանէ կը խոստանայ որ երրորդ բաժականի (այսինքն 500) բաժանորդագրի գըլուխին, անվիջապէս գործքին տպագրութիւնը կը սկսի. Ջանալով որ գիրքը գիւրընթեռնելի, պիտի մաքուր ու թուղթն աղեկ ըլլայ։

Բ. Մեր գիւրաւար դաղղիերէն բառգրքին դիրքով ու մաքուր թղթով տպուած թղթակազմ գրքին գինն է, 10 ֆրանգ բաժանորդուղներուն համար միայն։ Իսկ բաժանորդ չըլլողներուն համար, սովորութեան համեմատ գինը կը բարձրանայ։

Գ. Բաժանորդողներն իրենց տպահովութեանը համար կընդունին Մխիթարեան Միաբանութեան Տպարանէն հաստատութեան թուղթ կամ կտրօն մը։

Թիֆլիզից և այլ հայաբնակ քաղաքներից ցանկացողները թող դիմեն Թիֆլիզ Յարութիւն ստրկատագ Աղանեանցին (Ռոստովից)։

Տպարանին հասցէն է.

An die Hochwürdige
Mechitharisten-Congregation
Vien
Mechitharistengasse 4

Մամուլի տակից դուրս եկաւ և վաճառվում է Ջաք. Գրիգորեանցի «Կովկասեան գրավաճառանոցում» ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԱՇԽԱՐՀԱԳՐՈՒԹԻՒՆ Ա. տարի, նախադիտելիք (հայրենագիտութիւն Թիֆլիսի) 5 պատկերով, աշխատասիրութիւն Ն. Սիմէոնեանցի։ Գինն է 35 կ. գումարով առնողներին 20% զիջումն կլինի։

Մամուլի տակ են ընդ. աշխ. Բ. տարի մասն ուսումնական (մաթեմատիկական) և բնական և ընդ. աշխ. Գ. տարի, մասն քաղաքական։ Եւրոպայ, Ասիայ Աֆրիկայ, Ամերիկայ, և Աւստրալիա։ Վերջին երկու գրքերի տպագրութիւնը աւարտելուց յետոյ կը հրատարակութիւն նոցա գները։

Օտար քաղաքացիք դիմում են.

Въ Тифлисъ, Кавказская книжная торговля З. П. Грикурова.

2—5

Խնդրում եմ ՎՐԱՍՏԱՆԻ ԵՒ ԻՄԵՐԵԹԻ Թեմի հայոց հոգևոր ուսումնարանների վարչութիւններին մինչև ներկայ տարուայ օգոստոսի 1-ը տեղեկութիւն տալ ինձ, թէ առաջիկայ ուսումնական տարուայ համար ինչ առարկայի ուսուցիչ հարկաւոր է իրանց յանձնուած ուսումնարաններում, հաղորդելով միևնոյն ժամանակ չաբաթական դասերի թիւը և վարձատրութեան չափը։

—

ՎՐԱՍՏԱՆԻ ԵՒ ԻՄԵՐԵԹԻ Թեմի հայոց հոգևոր ուսումնարաններում ուսուցչական պաշտօնով ծառայել ցանկացողներին հրաւիրում եմ դրաւոր յայտնել ինձ իրանց ցանկութիւնը մինչև ներկայ տարուայ օգոստոսի 1-ը։

Թեմ. վեր. Գ. Բարխուդարեանց։

5—5.

ДОЗВОЛЕНО ЦЕНЗУРОЮ ТИФЛИСЪ 24-го ІЮНЯ 1880 г. Типографія Амб. Эфіаджанцъ и К-о

Տուն Բժշկապետ Մ. Ռոտինեանց։